

Uutistiedote

EMCDDA:N JA EUROPOLIN VUODEN 2019 RAPORTTI HUUMAUSAINEMARKKINOISTA EU:SSA

Uudessa raportissa tuodaan esiin EU:ssa toimivien huumausainemarkkinoiden kauaskantoiset vaikutukset terveyteen ja turvallisuuteen

(26.11.2019, BRYSSEL **Julkaistavaksi aikaisintaan klo 10.00 Brysselin aikaa (klo 9.00 Lissabonin aikaa)**) Eurooppalaiset käyttävät vuosittain huumausaineisiin vähintään 30 miljardia euroa vähittäiskaupan tasolla. Huumausainemarkkinat ovat näin ollen merkittävä tulonlähde järjestäytyneille rikollisjärjestöille Euroopan unionissa. Summa tulee esiin **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA) ja Europolin** ⁽¹⁾ tänään julkaisemasta **vuoden 2019 raportista huumausainemarkkinoista EU:ssa**. Kokonaissummasta noin kaksi viidesosaa (39 %) käytetään kannabikseen, 31 prosenttia kokaiiniin, 25 prosenttia heroiniin ja 5 prosenttia amfetamiiniin ja MDMA:han (kaavio 1.1) ⁽²⁾.

EMCDDA ja Europol ovat yhdistäneet voimansa ja laatineet kolmannen kattavan katsauksen Euroopan huumausainemarkkinoista. Raportissa käsitellään suuntauksia toimitusketjussa tuotannosta ja salakuljetuksesta jakeluun ja myyntiin. Siinä kuvataan huumausainemarkkinoiden kauaskantoisia vaikutuksia turvallisuuteen ja terveyteen sekä sitä, kuinka ratkaisevan tärkeä kokonaisvaltainen toimintamalli on huumausaineiden tehokkaassa torjuntapolitiikassa.

Raportin tuloksia tänään esitellyt **muuttoliike-, sisä- ja kansalaisasioista vastaava Euroopan komission jäsen Dimitris Avramopoulos** tietää järjestäytyneiden rikollisryhmien tarttuvan nopeasti uusiin mahdollisuuksiin taloudellisen hyödyn saamiseksi: ”Ne hyödyntävät yhä enemmän teknologisia ja logistisia innovaatioita laajentaakseen toimintaansa yli kansainvälisten rajojen. Samanaikaisesti huumeet ovat entistä paremmin eurooppalaisten kuluttajien saatavissa – usein sosiaalisen median ja internetin kautta. Tuore raportti osoittaa jälleen kerran, että laittomien huumeiden markkinat ovat edelleen uhka kansalaistemme terveydelle ja turvallisuudelle. Emme kuitenkaan anna periksi, vaan jatkamme yhteistyötä jäsenvaltioidemme ja kansainvälisten kumppaneidemme kanssa ja vahvistamme huumausaineiden torjuntaa sen kaikilla osa-alueilla niin nuorten, kansalaisten kuin yhteiskunnan hyväksi.”

Strategisessa ja toimintapainotteisessa analyysissä yhdistetään tietoja **EMCDDA:n** huumausaineiden seurantajärjestelmästä ja **Europolin** järjestäytyntä rikollisuutta koskevista operatiivisista tiedoista. Uusimpien tietojen ⁽³⁾ mukaan huumeiden yleinen saatavuus Euroopassa on edelleen ”erittäin runsasta”, kuluttajien saatavilla on laaja valikoima erittäin puhtaita ja voimakkaita tuotteita ja niiden hinnat ovat pysyneet vakaina tai laskeneet. Tärkeänä raportin läpileikkaavana teemana on se, miten huumetuotanto vaikuttaa ympäristöön, ja siinä käsitellään muun muassa metsäkatoa ja kemiallisen jätteen dumpaamista, joka voi aiheuttaa ekologista haittaa ja turvallisuusriskejä sekä lisätä puhdistuskustannuksia.

Väkivalta ja korruptio lisääntyvät huumausainemarkkinoilla EU:ssa

Raportissa tuodaan esiin, että Euroopan merkitys sekä kohdealueena että huumeiden tuotantoalueena kasvaa. Siinä esitetään myös, miten väkivalta ja korruptio, joita on pitkään esiintynyt perinteisissä huumeidentuottajamaissa, ovat nyt entistä selvemmin näkyvissä EU:ssa. Analyysissä esitettyjä huumausainemarkkinoiden kauaskantoisia seurauksia ovat niiden kielteiset vaikutukset yhteiskuntaan (esim. jengiväkivalta, huumemurhat) ja julkisiin laitoksiin ja hallintoon kohdistuva paine. Raportissa selvitetään myös huumausainemarkkinoiden yhteyksiä laajempaan rikolliseen toimintaan (esim. ihmiskauppaan, terrorismiin) sekä sen kielteisiä seurauksia lailliseen talouteen (esim. sitä, miten huumeikauppaan liittyvä rahanpesu heikentää laillisia yrityksiä) (ks. osan I tietografiikka ja kaavio 1.2).

Kauppa, tekniikka ja rikollinen välineistö ylläpitävät ja helpottavat markkinoita

Raportin mukaan *globalisaatio, teknologia ja innovaatio* sekä *rikolliset työkalut* ovat kolme huumausainemarkkinoiden kehittymistä tehostavaa ja helpottavaa tekijää. Entistä enemmän toisiinsa globaalisti kytkeytyneillä ja teknistyneemmillä markkinoilla järjestäytyneet rikollisryhmät hyödyntävät mahdollisuuksia, joita syntyy kaupallisten markkinoiden laajenemisesta ja siihen liittyvästä logistisesta kehityksestä ja digitalisaatiosta. Raportissa tuodaan esiin huoli huumekaupan monipuolistumisesta merenkulussa (kaavio 2.4) ja yleisilmailun väärinkäytöksistä (esim. yksityiskoneet, droonit) rikollisiin tarkoituksiin (kaavio 2.5). Myös posti- ja kuljetuspalvelujen käyttö huumeiden kuljettamiseen yleistyy nopeasti, koska Euroopassa tehdään verkko-ostoksia entistä enemmän ja tavaroita kuljetetaan yhä suurempia määriä.

Näkyvän verkon ja pimeän verkon markkinat sekä sosiaalinen media, viestipalvelut ja mobiilisovellukset tarjoavat kanavia huumeiden verkkomyyntiin. Vaikka pimeän verkon markkinat pitävät edelleen pintansa (niitä on edelleen toiminnassa noin kymmenen – kaavio 2.8), mukaan on tullut myös verkkokauppoja ja -markkinoita, joiden kohteena ovat tietyt maat ja kieliryhmät. Laittomat aseet, salatut älypuhelimet ja väärennetyt asiakirjat ovat tärkeimpiä rikollisia työvälineitä, joita huumekauppiat käyttävät yhä enemmän.

EMCDDA:n johtaja Alexis Goosdeel pitää raporttia selkeänä hälytyssignaalina päätöksentekijöille, jotta puututtaisiin nopeasti kasvaviin huumausainemarkkinoihin, jotka ovat entistä globaalimmat, yhtenäisemmät ja digitaalisemmät: ”Huumeiden valtava tuotanto sekä EU:ssa että sen ulkopuolella johtaa siihen, että luonnollisia ja synteettisiä aineita on paljon saatavilla. Tämä tarkoittaa, että kuluttajilla on nyt saatavillaan edullisesti laaja valikoima erittäin voimakkaita ja puhtaita tuotteita. Huumeisiin liittyvän väkivallan ja korruption lisääntyminen EU:ssa aiheuttaa jatkuvasti enemmän huolta. Huumausainemarkkinoiden kauaskantoisiin seurauksiin terveydelle ja turvallisuudelle on puututtava nyt kiireellisesti ja ensisijaisesti.”

Europolin toimitusjohtaja Catherine De Bolle tuo esiin Europolin havaintoja: ”Salakuljetus on selkeästi lisääntynyt operatiivisesta työstä ja EU:n jäsenvaltioilta saatujen tiedustelutietojen perusteella. Tähän kehitykseen on puututtava lainvalvonnalla, ja siksi me investoimme siihen voimakkaasti tukemalla huumeisiin liittyviä tutkimuksia Euroopassa. Europolin kohteina ovat erityisesti korkean tason järjestäytyneet rikollisjärjestöt, jotka ansaitsevat paljon rahaa lukuisten uhriensa avulla.”

Tarkastelun kohteena keskeiset huumausainemarkkinat

Raportissa käsitellään perusteellisesti Euroopassa käytettävien tärkeimpien huumeiden markkinoita ja seurataan niiden kulkua tuotannosta käyttöön.

- **Kannabis – entistä monipuolisempia tuotteita:** Kannabiksen osuus Euroopan huumausainemarkkinoista on suurin, arviolta 11,6 miljardia euroa. Noin 25 miljoonaa (15–64-vuotiasta) eurooppalaista on käyttänyt tätä huumetta edellisenä vuonna. Raportissa havainnollistetaan, että vaikka marihuana ja hasis edelleen hallitsevat, kannabiksesta valmistetut tuotteet ovat Euroopassa entistä monipuolisempia. Eri muodoissa myydään erittäin voimakkaita tuotteita, kannabispohjaisia lääkinnällisiä tuotteita ja terveys tuotteita sekä entistä enemmän kannabidiolituotteita (CBD) tai vähän THC:tä sisältäviä tuotteita (kaavio 3.1). Tämän vuoksi on olennaisen tärkeää seurata tiiviisti niiden voimakkuutta ja mahdollisia terveysvaikutuksia. Kannabista myyvien järjestäytyneiden rikollisjärjestöjen välisen väkivallan lisääntyminen tuo lisäännitettä lainvalvontaan.
- **Heroiini ja muut opioidit – vakavia terveysriskejä ja lähtöainetta koskevia huolia:** Opioidien käyttö aiheuttaa edelleen suurimman osan huumeiden käyttöön EU:ssa liittyvistä haitoista, myös kuolemista. EU:ssa on noin 1,3 miljoonaa opioidien (pääasiassa heroinin) ongelmakäyttäjää, ja heroini-markkinoiden vähittäiskaupan arvioitu arvo on vähintään 7,4 miljardia euroa vuodessa. Balkanin reitti on edelleen heroinin tärkein käytävä EU:hun, mutta heroinin salakuljetuksen lisääntymisestä on merkkejä myös eteläisellä reitillä, erityisesti Suezin kanavan kautta (kaavio 4.8). Näyttöä on myös heroinin lähtöaineen eli aseettisen anhydridin ohjaamisesta ja salakuljetuksesta EU:sta heroinin tuotantoalueille. Erittäin voimakkaat synteettiset opioidit (esim. fentanyylijohtannaiset) aiheuttavat entistä suuremman terveysriskin. Niitä myydään yhä enemmän verkossa ja lähetetään postitse, usein pienissä paketeissa, joissa on paljon mahdollisia käyttöannoksia.

- **Kokaiini – ennätystuotanto ja laajenevat markkinat:** Tämä on toiseksi yleisimmin käytetty huume EU:ssa, ja sen vähittäismarkkinoiden arvoksi arvioidaan 9,1 miljardia euroa. Noin neljä miljoonaa (15–64-vuotiasta) eurooppalaista ilmoitti käyttäneensä huumetta edellisen vuoden aikana. Käyttö keskittyy edelleen Etelä- ja Länsi-Eurooppaan, mutta markkinat näyttävät olevan laajenemassa. Ennätysellinen tuotanto Latinalaisessa Amerikassa on vilkastuttanut salakuljetusta EU:hun (enimmäkseen laivojen konteissa), jossa on tehty ennätystakavarikkoja. Koska Latinalaisessa Amerikassa toimii eurooppalaisia järjestäytyneitä rikollisjärjestöjä, ne hallitsevat toimitusketjun ”päästä päähän”. Tämä voi lisätä kilpailua kokaiinimarkkinoilla, johon puolestaan liittyy väkivalta EU:ssa. EU:sta näyttää kehittyvän kauttakulkualue muille markkinoille (esim. Lähi-itään, Aasiaan) tarkoitetulle kokaiinille.
- **Amfetamiini, metamfetamiini ja MDMA – laajamittaista tuotantoa Euroopassa kotimaiseen kulutukseen ja vientiin:** Näiden osuus kokonaišhuumemarkkinoista EU:ssa on noin viisi prosenttia. Amfetamiinin ja metamfetamiinin vähittäismarkkinoiden arvo EU:ssa on arviolta vähintään miljardi euroa ja MDMA:n 0,5 miljardia euroa. Noin 1,7 miljoonaa (15–64-vuotiasta) eurooppalaista on kokeillut amfetamiinia tai metamfetamiinia edellisen vuoden aikana ja noin 2,6 miljoonaa on kokeillut MDMA:ta (ekstaasia). Näitä aineita tuotetaan joskus ”teollisessa mittakaavassa” EU:ssa kotimaiseen kulutukseen ja vientiin. Uusilla tuotantomenetelmillä saadaan entistä puhtaampia ja halvempia tuotteita, ja järjestäytyneet rikollisjärjestöt hallitsevat koko logistiikkaketjua.
- **Uudet psykoaktiiviset aineet – vähemmän uusia havaintoja mutta voimakkaat aineet aiheuttavat vakavia terveysuhkia:** Näihin kuuluu monia eri aineita, jotka eivät kuulu kansainvälisen huumevalvonnan piiriin. Uusien psykoaktiivisten aineiden markkinoiden arvoa ei tiedetä, mutta vuonna 2018 EU:n varhaisvaroitusjärjestelmään ilmoitettiin 55 uutta psykoaktiivista ainetta. Tämän myötä valvottavien uusien psykoaktiivisten aineiden kokonaismäärä on 731. Tärkeimmät lähtömaat ovat Kiina ja vähemmässä määrin Intia. Lähtömaiden poliittisten toimien ja lainvalvonnan katsotaan vaikuttaneen siihen, että uusia psykoaktiivisia aineita on tullut esiin hitaammin (vuonna 2014 niitä ilmoitettiin 101). Uudet psykoaktiiviset aineet ovat kuitenkin edelleen rajatylittävä vakava terveysuhka, koska markkinoille ilmestyy voimakkaita synteettisiä opioideja, kannabinoideja ja ”väärennettyjä” bentsodiatsepiinejä, jotka liittyvät ilmoituksiin terveyteen liittyvistä hätätapauksista ja kuolemista.

Huumausainemarkkoihin puuttuminen: nykyisiä ja tulevia skenaarioita koskevat toimet

Raportissa korostetaan, että entistä monimutkaisemmilla, mukautuvammilla ja dynaamisemmilla huumausainemarkkinoilla EU:n toimintalinjojen ja vastausten on oltava yhtäläillä sekä ketteriä, mukautuvia että yhtenäisiä. Raportissa esitellään useita huumeiden toimitusketjuun tähdättyjä käynnissä olevia toimia. Niitä ovat muun operatiiviset toimet, joilla puututaan korruptioon satamissa, ja virkailijoiden koulutus huumelaboratorioiden purkamisessa. Raportissa kuvataan myös kattava valikoima käytettävissä olevia poliittisia työkaluja (esim. koordinoitirakenteet, lainsäädäntö, yhteistyöohjelmat ja rahoitusvälineet).

Raportissa määritettyjä keskeisiä toiminta-aloja ovat muun muassa globaaleilla huumausainemarkkinoilla toimivien huipputason järjestäytyneiden rikollisjärjestöjen liiketoimintamalleihin puuttuminen, haavoittuvuuksien vähentäminen ulkorajoilla sekä investoiminen teknisen rikostutkimuksen ja toksikologian kapasiteettiin, jotta pysyttäisiin ajan tasalla huumeuotannon innovaatioista.

Virastot korostavat, että tulevaisuuteen suuntautuminen parantaa valmiutta vastata mahdollisiin tuleviin haasteisiin, kuten virtuaalivaluuttaan, drooniteknologiaan, toimitusketjun logistiikan automaatioon ja tekoälyyn.

Alaviitteet

⁽¹⁾ Raportti *2019 EU Drug Markets Report* (myös tiivistelmä) on saatavilla englanniksi osoitteissa www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets ja www.europol.europa.eu

Sen liitteenä on 12 tausta-asiakirjaa, joissa käsitellään vuonna 2016 havaittuja puutteita. Tämä tiedote on saatavilla 24 kielellä. Raportti kuuluu kolmen vuoden välein julkaistavaan sarjaan (vuodesta 2013 lähtien).

⁽²⁾ Raportin grafiikat voi ladata EMCDDA:n mediakirjastosta www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Ellei toisin mainita, tämän raportin tiedot koskevat vuotta 2017.